साप्ताहिक-संस्कृत-समाचारपत्रम्

अक्षरवाणी

वर्षम्-८, अंकम्-६, १८ तः २४ मार्च पर्यन्तम् २०२४, मूल्यम् : पञ्च रुप्यकाणि, पृष्ठम्-चत्वारि

मुजफ्फरपुर से प्रकाशित-प्रसारित- बिहार, उत्तर प्रदेश, झारखंड, उडीसा, गुजरात, दिल्ली, महाराष्ट्र, राजस्थान, असम, हरियाणा, उत्तराखंड, कर्नाटक, तमिलनाडु, जम्मू-कश्मीर, मध्य प्रदेश, आंध्र प्रदेश, गोवा

डीएमके तमिलनाडु-प्रदेशस्य भविष्यस्य शत्रुः अस्ति : मोदी

अक्षरवाणी, कन्याकुमारी- तमिलनाडुनगरे सत्ताधारी डीएमके-पक्षं लक्ष्यं कृत्वा प्रधानमन्त्रिणा नरेन्द्रमोदी शुक्रवासरे द्रविडपक्षं राज्यस्य भविष्यस्य शत्रुः इति उक्तवान्। प्रधानमन्त्रिणा दलस्य देशस्य, तस्य संस्कृते, धरोहरस्य च प्रति द्वेषः अस्ति इति आरोपः कृतः । भाजपायाः जनसभां सम्बोधयन् प्रधानमन्त्रिणा उक्तं यत् जनाः जानन्ति यत् स्वर्गीयः मुख्यमन्त्री जे. जयललिता सह डीएमके कथं व्यवहारं कृतवान् ? अद्यत्वे अपि एषा एव संस्कृतिः वर्तते, राज्ये महिलाविरुद्धाः अपराधाः वर्धन्ते। यदा केन्द्रसर्वकारेण महिला आरक्षणविधेयकम् आनयत् तदा डीएमके, काङ्ग्रेसः च तस्य समर्थनं न कृतवन्तः, उभौ अपि महिलाविरोधी स्तः । विपक्षस्य गठबन्धनस्य INDIA इत्यस्य उपरि आक्रमणं कुर्वन् प्रधानमन्त्रिणा उक्तं यत् तस्य कृते केवलं कोटिरूप्यकाणां मूल्यस्य घोटालाः एव दर्शयितुं सन्ति तथा च तस्य दलनेतृत्वेन एनडीए इत्यस्य कृते जनानां कृते उपक्रमाः उपलब्धिरूपेण कृताः सन्ति। सः अवदत्, 'डीएमके-काङ्ग्रेसयोः लुण्ठनस्य इतिहासः अस्ति।' ते जनान् लुण्ठयितुं सत्तां प्राप्तुम् इच्छन्ति। प्रधानमन्त्रिणा उक्तं यत् अस्मिन् वर्षे अयोध्यानगरे रामलल्लायाः मूर्तेः अभिषेकसमारोहं द्रष्टुं डीएमके-पक्षः प्रतिबन्धं स्थापयितुं प्रयतते स्म, अनन्तरं सर्वोच्चन्यायालयेन अस्मिन् विषये राज्यसर्वकारम् उत्कृष्यते। केरलस्य पठनमथिट्टानगरे एनडीए-सभां सम्बोधयन् प्रधानमन्त्रिणा उक्तं यत् राज्ये कमलं प्रफुल्लितं भविष्यति तथा च भाजपा-नेतृत्वेन एनडीए-पक्षः आगामिनिर्वाचने केन्द्रे सत्तां प्राप्तुं गच्छति, पुरातन-अभिलेखान् भङ्गयति। सायंकाले प्रधानमन्त्री तेलङ्गानानगरं गत्वा मेडाचलमल्कजगिरीनगरे रोडशो आयोजितवान् ।

नीतीशमन्त्रिमण्डले सर्वेषां खण्डानां प्रतिनिधित्वं प्राप्तम्

अक्षरवाणी, पटना- भाजपा राष्ट्रियप्रवक्ता शाहनवाज हुसैन शुक्रवासरे जारीकृते वक्तव्ये उक्तवान् यत् बिहारस्य नूतनमन्त्रिमण्डले सर्वेषां खण्डानां प्रतिनिधित्वं प्राप्तम्। मुख्यमन्त्री नीतीशकुमारस्य नेतृत्वे बिहारे निर्मितं नूतनं मन्त्रिमण्डलम् अतीव उत्तमम् अस्ति, सर्वकारे नूतनां ऊर्जां प्रविष्टुं गच्छति। मुख्यमन्त्री नीतीशकुमारस्य नेतृत्वे प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी इत्यस्य मार्गदर्शनेन च बिहारस्य नूतनमन्त्रिमण्डलं बिहारस्य जनानाम् आशाः आकांक्षां च पूरयिष्यति।

लोकसभा निर्वाचनं अद्य घोषितं भविष्यति

अक्षरवाणी, नवीदिल्ली

लोकसभानिर्वाचनदिनानां घोषणायाः प्रतीक्षा अधुना समाप्तम्। नूतननिर्वाचनआयुक्तद्वयं कार्यं स्वीकृत्य एव निर्वाचनआयोगेन लोकसभायाः कार्यक्रमान् घोषयितुं तत्सहितं चतुर्णां राज्यानां विधानसभानिर्वाचनं च घोषितं यत् मार्चमासस्य १६ दिनाङ्के अपराह्णे ३ वादने भविष्यति। २०१९ तमे वर्षे इव २०२४ तमस्य वर्षस्य लोकसभानिर्वाचनमपि सप्तचरणेषु भविष्यति इति विश्वासः अस्ति । इतरथा निर्वाचन- आयुक्तपदं ज्ञानेशकुमार नियुक्तिः तथा शुक्रवासरे सुखवीरसिंहसंधु स्वकार्यस्य पालनं कृतवान् अस्ति। तदनन्तरं अधिकारीद्वयम् निर्वाचनसज्जतायां भागं ग्रहणम् अपि गृहीतवान्। तदनन्तरम् एव आयोगेन मार्चमासस्य १६ दिनाङ्के निर्वाचनकार्यक्रमस्य घोषणायाः अपि घोषणा कृता । एतेन सह आयोगेन केषाञ्चन राज्यानां विधानसभानिर्वाचनकार्यक्रमस्य घोषणायाः विषये अपि सूचनाः दत्ताः सन्ति। अस्मिन् ओडिशा-आन्ध्र-प्रदेशस्य, अरुणाचल-प्रदेशस्य, सिक्किम-देशयोः विधानसभानिर्वाचनं निश्चितम् अस्ति, एतत्सहितं जम्मू-कश्मीरस्य विधानसभानिर्वाचनस्य विषये अपि अटकाः सन्ति २०१९ तमस्य वर्षस्य मार्चमासस्य १० दिनाङ्के निर्वाचनं घोषितम् ।

संघे सम्मिलितुं इच्छुकानां जनानां संख्या द्विगुणा अभवत्

अक्षरवाणी, मुम्बई- नागपुरनगरे शुक्रवासरात् आरब्धस्य राष्ट्रीयस्वयंसेवकसंघस्य त्रिदिवसीयस्य अखिलभारतीयप्रतिनिधिसभायां संघस्य अभ्यासवर्गे व्यावहारिकप्रशिक्षणं समावेशयितुं निर्णयः कृतः। अयोध्यायां रामलल्लस्य अभिषेकानन्तरं संघे सम्मिलितुम् इच्छुकानां जनानां संख्या द्विगुणा अभवत् । अधुना यावत् संघशिक्षावर्गः प्राथमिकवर्गात् सप्तदिनानि यावत् आरब्धः । तदनन्तरं २० दिवसानां प्रथमवर्षस्य प्रशिक्षणवर्गः, २० दिवसीयः द्वितीयवर्षस्य प्रशिक्षणवर्गः, २५ दिवसीयः तृतीयवर्षस्य प्रशिक्षणवर्गः च आसीत् । अधुना नूतनाभ्यासवर्गे त्रयः दिवसाः सज्जतावर्गः, सप्तदिनानि प्राथमिकशिक्षावर्गः, १५ दिवसाः संघशिक्षावर्गः, २० दिवसाः श्रमिकविकासवर्गः - प्रथमः, २५ दिवसाः श्रमिकविकासवर्गः - वर्गः - द्वितीयः च भविष्यति। एतेषु वर्गेषु विशेषतया व्यावहारिकप्रशिक्षणं समावेशयितुं निर्णयः कृतः अस्ति । अखिलभारतीयप्रतिनिधिसभायाः प्रथमदिवसः शुक्रवासरात् आरब्धः। संघस्य सहसचिवः डॉ. मनमोहनवैद्यः अवदत् यत् २०१७ तः २०२३ पर्यन्तं प्रतिवर्षं एकलक्षाधिकाः जनाः संघस्य जालपुटे संघे सम्मिलितुम् इच्छां प्रकटयन्ति। अयोध्यायां रामलालस्य मन्दिरस्य अभिषेकानन्तरम् इदानीम् एषा संख्या द्विगुणा अभवत् । संघस्य संस्थापकः प्रथमः सरसंघचालकः च डॉ. केशव बलिराम हेडगेवारः उक्तवान् आसीत् यत् संघः सम्पूर्णसमाजस्य संस्था अस्ति। भवद्भ्यः कथयामः यत् अयोध्यायां रामलल्लस्य अभिषेकात् पूर्वं संघेन विस्तृतं जनसम्पर्क-अभियानं प्रारब्धम् आसीत् । पूजितम् अक्षतं प्रत्येकं गृहं प्रति प्रदातुं संघस्य ४४ लक्षं ९८ सहस्रं ३३४ जनाः देशस्य ५,७८,७७८ ग्रामाणां ४,७२७ नगरानां च १९ कोटि, ३८ लक्षं, ४९ सहस्रं ७१ परिवारैः सह सम्पर्कं स्थापितवन्तः आसन्।

अधुना अभियांत्रिकी-छात्राः मैथिली-भोजपुरीभाषायाम् अपि शोधपत्राणि सज्जीकर्तुं शक्नुवन्ति

अक्षरवाणी, मुजफ्फरपुर। इञ्जिनीयरिङ्ग-छात्राः अधुना मैथिली-भोजपुरी-भाषायाम् अपि शोधपत्राणि सज्जीकर्तुं शक्नुवन्ति । तेषां स्थानीयभाषायाः ज्ञानं भवेत्। एतेन स्थानीयानि आवश्यकतानि अवगन्तुं समस्यानां समाधानार्थं च कार्यं कर्तुं शक्यते । अस्य कृते एआइसीटीई द्वारा वाणीयोजना आरब्धा अस्ति। अस्य पूर्णनाम भारतीयभाषायाः उन्नयनं शिक्षणं च कृते जीवन्तं वकालतम् अस्ति । अस्य उद्देश्यम् अध्ययनार्थं तथा च अनुसन्धानार्थं स्थानीयभाषाणां प्रयोगं प्रवर्धयितुं वर्तते । एमआईटी संस्थायाः सिविल शाखायाः प्राध्यापकः प्रो. आशीषकुमारः अवदत् यत् अद्यावधि विज्ञानप्रौद्योगिक्यां शोधस्य भाषा केवलम् आङ्ग्लभाषा एव आसीत्। कारणं यत् तान्त्रिकपदार्थात् आरभ्य केवलम् आङ्ग्लपत्रिकापर्यन्तं नूतनानाम् आविष्कारानाम् प्रकाशनस्य परम्परा अस्ति । अधुना स्थानीयस्तरस्य यत्किमपि शोधं कृतं तत् : यदि तत् सज्जीकर्तुं गच्छति तर्हि स्थानीयभाषायां सज्जीकृत्य जनाः प्रत्यक्षतया लाभं प्राप्नुयुः। यदि स्थानीयसमस्याभिः सह सम्बद्धं किमपि शोधं भवति तर्हि सामान्यजनाः तत् सहजतया अवगन्तुं शक्नुवन्ति। कथितं यत् एषः स्थानीयभाषाणां प्रचारार्थं AICTE इत्यस्य उत्तमः प्रयासः अस्ति। १२ उदयमानक्षेत्राणां कृते भारतीयभाषासु कार्यक्रमाः भविष्यन्ति : एआइसीटीई इत्यनेन स्पष्टीकृतं यत् विज्ञानप्रौद्योगिक्याः १२ उदयमानविषयेषु भारतीयभाषासु बहवः कार्यक्रमाः आयोजिताः भविष्यन्ति। एतत् संगोष्ठीतः, कार्यशालातः सम्मेलनपर्यन्तं भविष्यति। अस्य कृते परिषदः प्रतिवर्षं प्रायः २ कोटिरूप्यकाणां सहायतां करिष्यति।

अमेरिकादेशेन नागरिकतासंशोधनविधिविषये सल्लाहं न दातव्यम् : भारतम्

अक्षरवाणी, नवदेहली। नागरिकतासंशोधनविध्याः (CAA) आधारेण भारतं कोणं स्थापयितुं प्रयतमानस्य अमेरिकीराज्यमन्त्रालयस्य मनोवृत्तेः विषये भारतेन अतीव प्रबलप्रतिक्रिया प्रकटिता। एकतः भारतेन अमेरिकादेशः अन्ये च केषुचित् देशेषु मतबैङ्कराजनीत्याः कारणात् सीएए-विरोधः इति आरोपः कृतः, अपरतः तु एतदपि उक्तं यत् येषु देशेषु भारतस्य बहुलपरम्परायाः ज्ञानं नास्ति, तेषु सः प्रयासं न कर्तव्यः भारताय सल्लाहं ददातु। भारतीयविदेशमन्त्रालयस्य एषा तीक्ष्णप्रतिक्रिया

अमेरिकीविदेशविभागस्य वक्तव्यस्य अनन्तरम् अभवत् यस्मिन् उक्तं यत् भारते सीएए-प्रकरणस्य कार्यान्वयनस्य विषये अमेरिका निकटतया निरीक्षणं करिष्यति इति। अमेरिकादेशे भारते धार्मिकस्वतन्त्रतायाः स्थितिः, अल्पसंख्याकानां समानव्यवहारः च इति विषयः अपि उत्थापितः अस्ति । विदेशमन्त्रालयस्य प्रवक्ता रणधीरजयसवालः अवदत् यत्, 'यावत् सीएए विषये अमेरिकीविदेशविभागस्य प्रतिक्रियायाः विषयः अस्ति तथापि सा सर्वथा असमीचीना तथ्यात्मका, अप्रत्याशित च अस्ति। भारतस्य संविधानेन सर्वेभ्यः धार्मिकस्वतन्त्रता प्रदत्ता । अल्पसंख्यकैः सह दुर्व्यवहारस्य आधारः नास्ति । ये विपदि सन्ति तेषां साहाय्यस्य प्रशंसनीयकार्यस्य विषये मतकोषकराजनीतिः न भवेत्। जयसवालः अपि अवदत् यत् CAA भारतस्य आन्तरिकः विषयः अस्ति। भारतस्य मानवअधिकारप्रतिबद्धतां, सर्वान् सह नेतुम् अस्य दीर्घकालीनपरम्परां च मनसि कृत्वा सज्जीकृतम् अस्ति।

नवमन्त्रिणः निर्वाचनानन्तरं पदस्य सुखं प्राप्नुयुः

अक्षरवाणी, पटना- निर्वाचनसूचनायाः एकदिनपूर्वं ये मन्त्रिणः भवन्ति ते पदस्य आनन्दं प्राप्तुं समयं गृह्णन्ति। एतदर्थं तेषां न्यूनातिन्यूनं जूनमासस्य ४ दिनाङ्कपर्यन्तं प्रतीक्षा कर्तव्या भविष्यति। तस्मिन् एव दिने लोकसभानिर्वाचनप्रक्रिया सम्पन्ना भविष्यति। आचारसंहितायां प्रभावः समाप्तः भविष्यति। सम्प्रति नूतनाः मन्त्रिणः कार्यभारं स्वीकृतवन्तः। परन्तु, तस्य छायाचित्रं विभागस्य जालपुटे न स्थापितम्। केवलं नाम एव दत्तम् अस्ति। परन्तु मुख्यमन्त्री नीतीशकुमारसहितस्य आचारसंहितायां प्रभारी अभवत् एव

तस्य पूर्वमन्त्रिमण्डलसदस्यानां जालपुटात् चित्राणि अपि निष्कासितानि आसन् सन्ति। राज्ये नूतनाः मन्त्रिणः कार्यभारं गृह्णन्ति अभिवादनं स्वीकृत्य एव तस्य अभिवादनम् आरभ्यते । भवति । तस्य समर्थकाः, स्वस्य जनाः अनेकस्थानेषु च निर्वाचनक्षेत्रस्य जनाः परन्तु अभिनन्दनसमारोहस्य आयोजनं भवति।

अभिनन्दनसमारोहस्य आयोजनं कर्तुं शक्यते। तत्र मन्त्रिणः सर्वकारीयवाहनेषु गन्तुं न शक्नुवन्ति। राजनैतिकप्रचाराय अपि सर्वकारीयवाहनानाम् उपयोगः न भविष्यति। सर्वकारीय-अतिथिगृहाणि अपि राजनैतिक-प्रयोजनेषु उपयोक्तुं न शक्यन्ते । आम्, मन्त्रिणः स्वविभागेषु अपि च मण्डलेषु अपि पुरातनयोजनानां समीक्षां कर्तुं सभाः कर्तुं शक्नुवन्ति। आयोगः एतदपि दृष्टिपातं करिष्यति यत् मन्त्रिणः सर्वकारीयभ्रमणस्य नामधेयेन राजनैतिककार्यक्रमेषु संलग्नाः सन्ति वा इति।

सुनीलः शिक्षामन्त्री, मंगलपाण्डेयेन पुनः स्वास्थ्यविभागः प्राप्तम्

अक्षरवाणी, पटना : शनिवासरे राज्यमन्त्रिमण्डलस्य सदस्यानां मध्ये विभागानां वितरणं कृतम्। जदयू कोटातः सुनीलकुमारस्य कृते शिक्षाविभागस्य दायित्वं दत्तम् अस्ति। भव्यगठबन्धनसर्वकारे निषेधपञ्जीकरणविभागस्य दायित्वं तस्य आसीत् । अशोक चौधरी अधुना ग्रामीणकार्याणां विभागस्य मन्त्री भविष्यति। पूर्वं ग्राण्ड् एलायन्स्-सर्वकारे सः भवननिर्माणविभागस्य कार्यं सम्पादयति स्म । मुख्यमन्त्री नीतीशकुमारस्य नेतृत्वे पूर्वे एनडीए-सर्वकारे स्वास्थ्यमन्त्री आसीत् मंगलपाण्डेयः न केवलं स्वास्थ्यविभागस्य उत्तरदायित्वं दत्तवान्, सः कृषिविभागस्य मन्त्री अपि भविष्यति। मुख्यमन्त्री पूर्ववत् पञ्च विभागाः भविष्यन्ति : मुख्यमन्त्री नीतीशकुमारस्य पूर्ववत् पञ्च विभागाः भविष्यन्ति। एतेषु सामान्यप्रशासनं, गृहं, मन्त्रिमण्डलसचिवालयः, निरीक्षणं, निर्वाचनं च अन्तर्भवन्ति । एतत् विहाय अन्ये विभागाः ये कस्मैचित् आवंटिताः न सन्ति ते मुख्यमन्त्रिणः समीपे एव तिष्ठन्ति। एनडीए-सर्वकारे पथनिर्माणमन्त्री आसीत् नितिनवीनः नगरविकास-आवासविभागस्य मन्त्री कृतः अस्ति ।

केदारगुप्तः जनस्य, सर्वकारस्य च अपेक्षां पूरयिष्यति

अक्षरवाणी, मुजफ्फरपुर : जिल्ला भाजपा नेतारः व कार्यकर्तारः कुढ़नी विधायकः केदारप्रसाद गुप्तां राज्यमंत्रीमंडले शम्मिलितुम् अनन्तरं प्रसन्नता व्यक्तं वर्धापनानि । जिलाध्यक्षः रंजनकुमारजीवः उज्जवल- कार्यकालस्य कामना कृतवान्। नूतन-उत्साहेन विभागे जनहितस्य कार्यं शीघ्रं सम्पन्नं भवितुम् आशा व्यक्तवान्। पूर्वमन्त्री सुरेशकुमारशर्मा उक्तवान् यत् केदारगुप्ताय एतत् उत्तरदायित्वं न्यस्तम् अस्ति, सः तदनुसारं जीविष्यति। भगवानलाल महतोः उक्तवान् यत् दलेन सर्वेषां वर्गानां कृते नेतृत्वं दत्तम्। शुभचिन्तकाः जिल्ला महासचिवः सचिनकुमारः, धर्मेन्द्र साहू, प्रभु कुशवाहा, जिला उपाध्यक्षः विशेश्वरप्रसाद शंभू, रामनरेशमालाकरः, मनीषकुमारः, रानी सिंह, अंकजकुमारः, उपेन्द्र पासवानः, जिलामंत्री धनंजयझा, नंदकिशोरपासवानः, सुरभि- शिखा

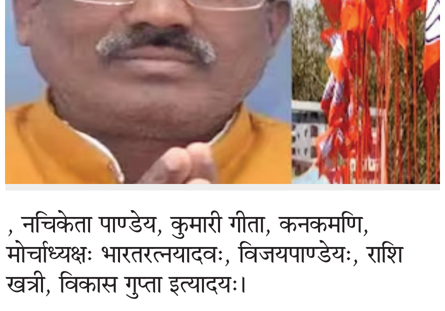

, नचिकेता पाण्डेय, कुमारी गीता, कनकमणि, मोर्चाध्यक्षः भारतरत्नयादवः, विजयपाण्डेयः, राशि खत्री, विकास गुप्ता इत्यादयः।

बिहारकाँग्रेसद्वारा खर्गे इत्यं सीटसमझौतायाः कृते अधिकृतः : अखिलेशः

अक्षरवाणी, पटना- लोकसभानिर्वाचनस्य घोषणायाः अभावेऽपि भव्यगठबन्धनस्य सीटानां विषये अन्तिमसमझौता अद्यापि न कृता। आसनानां विषये समझौतातः काङ्ग्रेसपर्यन्तं। दलस्य अध्यक्षः मल्लिकार्जुन खर्गे दावेदारानाम् अन्तिमनिर्णयं कर्तुं अधिकृतः अस्ति। प्रदेशाध्यक्षः डॉ. अखिलेशप्रसादसिंहः इयं सूचना दत्तवान्। ५४ सदस्यी-राज्यनिर्वाचनसमितेः प्रथमा सभा शनिवासरे काङ्ग्रेसस्य राज्यमुख्यालये (सदाकट आश्रम) आयोजिता। स्क्रीनिंग समित्याध्यक्षः राणा के. पी. सिंहः सदस्यजयवर्धनसिंहः, इवान डिसूजा सहैव उपस्थितवन्तः। अखिलेशः अवदत् यत् भव्यगठबन्धनस्य अन्तिमनिर्णयानन्तरं तस्य सशक्ताः विजेतारः च अभ्यर्थिनः घोषिताः भविष्यन्ति।

नवीनशिक्षानीतिः नवीनताभिः परिपूर्णा अस्ति - "प्रो.अन्नपूर्णा नौटियालः"

यूजीसीमालवीयमिशनशिक्षकप्रशिक्षणकेन्द्रान्तर्गतं, हे.न.ग. गढ़वालविश्वविद्यालयश्रीनगरगढ़वाले, उत्तराखण्डे मार्चमासस्य प्रशिक्षणकार्यक्रमः आरब्धः, दक्षिणपश्चिमराज्ययोः शिक्षकाः प्रशिक्षणं गृह्णन्ति ।

।।उच्चशिक्षाक्षेत्रे सेवां कुर्वन्तः ७ राज्येभ्यः शिक्षकप्रतिभागिनः प्रशिक्षणं गृह्णन्ति। एतानि राज्यानि सन्ति - उत्तराखण्डः, हिमाचलप्रदेशः, उत्तरप्रदेशः, पञ्जाबः, महाराष्ट्रः, मध्यप्रदेशः, आन्ध्रप्रदेशः च । अस्मिन् अवसरे यूजीसीपोर्टल्मार्गेण ५४ प्रतिभागिनः पञ्जीकरणं कृतवन्तः।।

वार्ताहरः- कुलदीपमैन्दोला। उत्तराखण्डं। भारतसर्वकारेण कार्यान्वितायाः दूरदर्शीनवीनशिक्षानीतेः विविधपक्षेषु केन्द्रितः पञ्चदशदिवसीयः कार्यक्रमः उत्तराखण्डस्य श्रीनगरगढ़वालविश्वविद्यालयस्य मालवीयमिशनशिक्षकप्रशिक्षणकेन्द्रेण ११ मार्च २०२४ तः प्रारब्धः। यस्मिन् उच्चशिक्षाक्षेत्रे सेवां कुर्वन्तः ७ राज्येभ्यः शिक्षकप्रतिभागिनः प्रशिक्षणं गृह्णन्ति। एतानि राज्यानि सन्ति - उत्तराखण्डः,

हिमाचलप्रदेशः, उत्तरप्रदेशः, पञ्जाबः, महाराष्ट्रः, मध्यप्रदेशः, आन्ध्रप्रदेशः च । अस्मिन् अवसरे यूजीसीपोर्टल्मार्गेण ५४ प्रतिभागिनः पञ्जीकरणं कृतवन्तः। अस्मिन् अवसरे विश्वविद्यालयस्य कुलपतिः प्राध्यापिका अन्नपूर्णा नौटियालः अवदत् यत् अस्माकं विश्वविद्यालयस्य मालवीय मिशनशिक्षकप्रशिक्षणकेन्द्रेण आयोजितेषु एतेषु कार्यक्रमेषु दक्षिणपश्चिमराज्ययोः बहूनां प्रतिभागिनः निरन्तरं भागं गृह्णन्ति। एषः आनन्दस्य विषयः अस्ति। भारतसर्वकारेण कार्यान्विता नूतना शिक्षानीतिः नवीनताभिः परिपूर्णा अस्ति, सर्वतोन्मुखप्रगतेः सहायिका च अस्ति । अस्मात् दृष्ट्या मालवीयकेन्द्रेण नूतनशिक्षानीत्यां केन्द्रीकृताः एते प्रशिक्षणकार्यक्रमाः अतीव उपयोगिनो भवन्ति। कुलपतिः प्रो. नौटियालवर्यया कथितमग्रे यत् गढ़वालविश्वविद्यालयस्य मालवीयकेन्द्रात् अनेकराज्येभ्यः शिक्षकप्रतिभागिनः अन्तर्जालीयं लाभं प्राप्नुवन्ति इति शुभसंकेतः। तदर्थं सा केन्द्रस्य सम्पूर्णं आयोजनसमित्याः सर्वेभ्यः सहभागिभ्यः च अभिनन्दनं कृतवती । उल्लेखनीयं यत् मालवीयमिशनशिक्षकप्रशिक्षणकेन्द्रद्वारा यूजीसीद्वारा प्रशिक्षणकार्यक्रमाणाम् आयोजनं उच्चशिक्षणसंस्थासु कार्यं कुर्वन्तः शिक्षकाः नूतनशिक्षानीतेः सूक्ष्मतां अवगन्तुं भारतसर्वकारस्य महत्त्वाकांक्षी उपक्रमः अस्ति। अस्य अन्तर्गतं गढ़वालविश्वविद्यालयस्य मालवीयमिशनशिक्षकप्रशिक्षणकेन्द्रेण उच्चशिक्षायाः विभिन्नविषयेषु प्रशिक्षणकार्यक्रमाः अपि निरन्तररूपेण आयोजिताः सन्ति। अस्य केन्द्रस्य निदेशिका प्रो. इन्दु पाण्डेयखण्डूरी इत्यनया उक्तं यत् अस्माकं केन्द्रं नेप २०२० इत्यस्य विभिन्नपक्षेषु भाषणं दातुं देशस्य सर्वेभ्यः विद्वाशः वक्तारः समाममन्त्र्य शिक्षकाणां कृते प्रशिक्षणस्य नूतनानि आयामानि स्थाप्यन्ते। सा सूचितवती यत् वर्तमानकार्यक्रमस्य आयोजनं 'नेप २०२० अभिमुखीकरणसंवेदनकार्यक्रमः' इत्यनेन शीर्षकेण क्रियते। अस्य अन्तर्गतं भारतीयज्ञानव्यवस्था, शैक्षणिकनेतृत्वशासनं तथा प्रबन्धनम्, कौशलविकासः, छात्रविविधता तथा समावेशीशिक्षा, सूचना तथा प्रौद्योगिकीसञ्चारः, अनुसन्धानविकासः, उच्चशिक्षा तथा समाजः तथा समग्रं बहुविषयकशिक्षा इत्यादिषु विविधपक्षेषु शिक्षकान् प्रशिक्षिताः भवन्ति। प्रतिदिनं सायं ३ तः ६ वादनपर्यन्तं द्वौ अन्तर्जालीयसत्रौ भवतः। कार्यक्रमस्य अन्ते शिक्षकाणां बहुविकल्पप्रश्नाः उत्तराणि च दत्त्वा अपि मूल्याङ्कनं भवति। एतेषां सर्वेषां प्रक्रियाणां फलस्वरूपम् अस्य प्रशिक्षणकार्यक्रमस्य प्रमाणपत्रं केन्द्रेण निरन्तरं उपस्थितानां शिक्षकाणां कृते दीयते। एतेन प्रकारेण शिक्षकाः अस्य केन्द्रस्य माध्यमेन नूतनशक्त्या नवीनक्रियाकलापैः च सुपरिचिताः भवन्ति इति सा अवदत्। सत्रस्य संचालनं सहायकसंचालकः डॉ. राहुलकुंवरसिंहः, डॉ.सोमेशथपलियालः एवं कार्यक्रमकार्यकारिणी डॉ. कविताभट्टवर्या एवं च सहायकप्राध्यापकः डॉ. अनुरागः कृतवन्तः । समन्वयकार्ये पूनमरावतः, अनिलकठैतः च सक्रियभूमिकायाम् आस्ताम् ।

मतदानम् अस्माकं अधिकारः अस्ति वयं अवश्यमेव स्वकीयमतस्य उपयोगं कुर्मः-''रोशनगौडः''

मतदातृणां शतप्रतिशतं प्रतिभागं कर्तुं अभवत् जनजागरणं

वार्ताहरः-कुलदीपमैन्दोला। उत्तराखण्ड। आगामीलोकसभासामान्यनिर्वाचनस्य -2024 वर्षस्य प्रत्येकमतदातृणां शतप्रतिशतं प्रतिभागः भवेत् तदर्थं उत्तराखण्डस्य पौड़ीजनपदेपि जनजागरणाय विद्यालयेषु अपि मतदाताशपथं च जागरणकार्यक्रमः जायमानः विद्यते। भागं सुनिश्चितं कर्तुं श्रीमान् जिलाधिकारी महोदयः / जिला निर्वाचनाधिकारी पौड़ी गढ़वालं तथा मुख्यविकासाधिकारी पौड़ी गढ़वालं / अधिकारी निर्वाचनायोगस्य अनुसारेण दिशानिर्देशं प्रयच्छन्ति।

तदनुसारेण एव 13 मार्च 2024 दिनांके चौबट्टाखालविधानसभायाः अन्तर्गतं जनता वरिष्ठमाध्यमिकविद्यालयसुरक्षेत्रस्य राष्ट्रीय सेवायोजनायाः तथा निर्वाचनसाक्षरतासमितेः छात्रछात्राभिः विशेषनिर्वाचनायोगस्य निर्वाचनपर्वः, देशस्य गर्वः उच्चविचारेण सह जनजागरुकताकार्यक्रमः समाचरितः ।

छात्रैः जयघोषैः सूक्तिपट्टिकाभिः सह सोत्साहेन शोभायात्रारूपेण भ्रमणम् अपि कृतं। विद्यालयस्य प्रधानाचार्यः तथा कार्यक्रमाधिकारी श्री पुष्करसिंहनेगी तथा इण्टर-कॉलेज-इन्दिरापुरी इत्यतः केन्द्रीयकार्यक्रमाधिकारी श्री रोशनलालगौड़ः अस्य जनजारूकताकार्यक्रमस्य मार्गदर्शनं कृतवन्तः । तैः छात्रैः सह मतदाताजागरूकतायात्रा विद्यालयतः ग्रामधरासूपर्यन्तं शोभायात्रा समाचरितः ।

अवसरेस्मिन् छात्राणां परिवारसदस्यानां निर्वाचने 100 प्रतिशतं मतदानलक्ष्यस्य संदेशेन सह 62 जनान् अनिवार्यरूपेण मतदानं कर्तुं

शपथम् अपि प्रदत्तं । कार्यक्रमाधिकारिणा रौशनगौडवर्येण अत्र निर्दिष्टं यत् मतदानम् अस्माकं अधिकारः अस्ति वयं अवश्यमेव स्वकीयमतस्य उपयोगं कुर्मः ।

राष्ट्रियसेवायोजनाशाखाद्वारा समायोजित; चेतनाकार्यक्रमः

वार्ताहरः-कुलदीपमैन्दोला। कोटद्वारं। यथा सर्वे विज्ञाः यत् साम्प्रतिके काले निर्वाचनसमयः सम्प्राप्तः तदर्थं निर्वाचनायोगेन मतदातृणां कृते विविधमाध्यमैः प्रचारप्रारः जनजागरुकतायां संचालितोस्ति क्रमेस्मिन्नेव पौडीजनपदस्य कण्वघाटीस्थिते विद्यालये अपि मताधिकारस्य समुचितप्रयोगस्य च मतदाताजागरूकताभियानस्य अन्तर्गतं राजकीयवरिष्ठमाध्यमिकविद्यालयकण्वघाट्यां राष्ट्रियसेवायोजनाशाखाद्वारा अभियानस्य माध्यमेन

अस्माकम् उत्तममतदानेन समाजः सशक्तं सुरक्षितं च विकासं प्रति गच्छति- "प्रधानाचार्य रमाकान्तकुकरेती"

चेतनाकार्यक्रमस्य आयोजनं कृतम्। अस्मिन् काले मतदातृभ्यः मतदानशपथमपि प्रदत्तम् । कार्यक्रमे प्राचार्यः रमाकान्तकुकरेती, कार्यक्रमाधिकारी राकेशमोहनध्यानी, व्यायामप्रभारी उमेशचंद्रः, प्रवक्ता के. के. शर्मा एवं छात्राः सोत्साहेन भागं गृहीतवन्तः । अस्मिन् अवसरे प्राचार्यः श्री रमाकान्तकुकरेतीवर्यः उक्तवान् यत् सर्वेषां नागरिकाणां मताधिकारस्य प्रयोगः अवश्यं भवितव्यं यतोहि एतेन अस्मान् जागरूकमतदातारूपेण उत्तमप्रतिनिधिचयनस्य अवसरः प्राप्यते। अस्माकम् उत्तममतदानेन समाजः सशक्तं सुरक्षितं च विकासं प्रति गच्छति। एतस्मिन् समये विद्यालयपरिसरतः किशनपुरीचौकपर्यन्तं सभायाः आयोजनं कृतम् यस्मिन् छात्राः जयघोषेण च सूक्तिपट्टिकामाध्यमेन च जनान् जागरूकं कृतवन्तः।

शास्त्रार्थमाध्यमेनैव भारतीयज्ञानपरम्परा संरक्षिताऽस्ति - आचार्यः हरेरामः त्रिपाठी

डॉ.दिनेश चौबे, उज्जयिनी

उज्जयिनीस्थमहर्षिपाणिनि संस्कृतवैदिकविश्वविद्यालये नवदेहलीस्थकेन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयस्य अष्टादशीपरियोजनान्तर्गत राष्ट्रियशास्त्रार्थकौशलप्रशिक्षण विषयिका कार्यशालायाः समारम्भः विश्वविद्यालयस्य योगेश्वरश्रीकृष्णभवने अभवत। कविकुलगुरूकालिकाससंस्कृत विश्वविद्यालयस्य कुलपतिः आचार्यः हरेरामत्रिपाठीमहोदय : मुख्यातिथिरूपेण समागत्य स्वकीय सम्बोधने उक्तवान् यत् एवमेवातिप्राचीनकालतः प्रश्नोत्तरमाध्यमेन शास्त्रविधिना शास्त्रसंरक्षण भारते संरक्षितं वर्तते। येनाद्य अस्माकं ज्ञानपरम्परा समृद्धा विद्यते । सभाध्यक्षीयोद्बोधने कुलपतिः आचार्यः विजयकुमारसीजी महोदयः कथितवान् महाराज्ञः विक्रमस्य नवरत्नरूपेण नानाशास्त्रपण्डिताः अत्रैव अभूवन् एते विश्वप्रसिद्धाः आसन्। सारस्वतातिथिः आचार्यः श्यामदेवमिश्रमहाभागः न्यायवेदव्याकरणज्योतिषादि शास्त्राणां महत्त्वं प्रतिपादितवान् । संयोजकः परियोजनान्वेषकः डॉ. तुलसीदासपरोहा वाचिकस्वागतं कृत्वा प्रस्तावना प्रस्तुतीकरणपूर्वकं सविस्तरेण शास्त्रार्थपरम्परा तथा संप्रति एतस्यावश्यकताऽपि प्रतिपादितवान्। संचालनञ्च प्राध्यापकः डॉ. गंगाशरणव्यासः कृतवान् । कुलसचिवः डॉ.दिलीप सोनीमहोदयेन धन्यवादज्ञापनं कृतम्।

गृहे-गृहे संस्कृतं भविष्यति सम्पूर्णउत्तरप्रदेशे

वार्ताहरः - सचिन शर्मा, मोदीनगरम्, गाजियाबादम् उ.प्र. । उत्तरप्रदेशसंस्कृतसंस्थानेन सञ्चालिता ' गृहे-गृहे संस्कृतम् ' इति योजनान्तर्गते आवासीयं सरलसंस्कृतभाषाशिक्षकप्रशिक्षणस्य वर्गस्य मार्चमासस्य ११ दिनाङ्के उद्घाटनं जातम् । अस्य वर्गस्य उद्घाटनसत्रे वाग्देव्याः

सरस्वतीमातुः पुरतः दीपं प्रज्वाल्य मालाम् अर्पयित्वा च बभूव। उद्घाटनसत्रे मुख्यातिथिरूपेण चन्द्रकान्तशुक्लवर्यः जगदानन्दझावर्यः रामसुमेरवर्यः च इत्यादयः अतिथयः उपस्थिताः आसन् । संस्थानस्य निदेशकः विनय श्रीवास्तववर्यः स्वोद्बोधने उक्तवान् यत् अनया योजनया प्रतिगृहं संस्कृतगृहं भविष्यति इति उक्त्वा अस्य वर्गस्य कृते शुभकामनाः अददत् ।

सत्रस्य विषयः आसीत् - समाजस्य हितं संस्कृते निहितम् । इमं विषयं स्वीकृत्य चन्द्रकान्तशुक्लमहोदयेन उक्तम् यत् वास्तविकतायां समाजस्य हितं संस्कृते एव निहितं वर्तते , अस्मिन् नास्ति कोऽपि संशयः। भवन्तः इतः गत्वा समाजे संस्कृतं पाठयित्वा समाजस्य हितं निश्चयेन करिष्यन्ति इति बहु किमपि महोदयेन उक्तम् ।

श्रीरामसुमेरवर्यः शुभकामनाः दत्वा वर्गस्य सफलतायै आशीर्वादं दत्तवान् उक्तवान् च संस्कृतकार्यं दैवीयकार्यं वर्तते अतः अस्माभिः इदं कार्यम् उत्तमतया संपादनीयम् । इतोऽपि वर्गे प्रशिक्षणप्रमुखः सुधिष्ठकुमारमिश्रवर्येण उक्तं यत् कथं प्रशिक्षणं प्राप्तव्यम् , कथं विद्यालयेषु गत्वा बालकान् पाठयामः इत्यादि । शिक्षकरूपेण अत्र दिव्यरञ्जनवर्यः , राधाशर्मा , सचिन शर्मा, धनञ्जयमिश्रः , श्वेता बरनवालः , स्तुतिः गोस्वामी , विमलेशमिश्रः च उपस्थिताः सन्ति । सम्पूर्णवर्गे ये जनाः प्रशिक्षणं प्राप्नुवन्ति ते आहत्य ५२ जनाः सन्ति।

समाजस्य हितं संस्कृते एव निहितम् - विनयश्रीवास्तवः

वार्ताहरः - सचिन शर्मा, लखनऊ , उ.प्र. । उत्तरप्रदेशसंस्कृतसंस्थानेन सञ्चालिता ' गृहे-गृहे संस्कृतम् ' इति योजनान्तर्गते आवासीयः सरलसंस्कृतभाषा शिक्षकप्रशिक्षणवर्गः उत्तरप्रदेशसंस्कृतसंस्थाने एव प्रचलति । अस्य वर्गस्य उद्देश्यं वर्तते यत् सम्पूर्णे उत्तरप्रदेशे गृहे-गृहे संस्कृतं भवेत् । जनाः इतः प्रशिक्षणं प्राप्य स्वस्य स्वस्य जनपदे विद्यालयेषु सरलसंस्कृतसम्भाषणं पाठयिष्यन्ति। अनया योजनया प्रतिगृहं संस्कृतगृहं भविष्यति इति संस्थानस्य दृढसङ्कल्पः वर्तते इति भगवानसिंहचौहानमहोदयेन उक्तम् । अत्र प्रातःकालात् आरभ्य रात्रिकालपर्यन्तं प्रतिक्षणं प्रशिक्षणं प्रचलति। यथा - विभक्तिः लकाराः सप्तककाराः कथाः गीतानि इत्यादयः विषयाः आसन् । एतेषां विषयाणां सरलतया पाठनं भवति। इतोऽपि वर्गे प्रशिक्षणप्रमुखः सुधिष्ठकुमारमिश्रवर्येण उक्तं यत् कथं प्रशिक्षणं प्राप्तव्यम् , कथं विद्यालयेषु गत्वा बालकान् पाठयामः इत्यादि । शिक्षकरूपेण अत्र दिव्यरञ्जनवर्यः , राधाशर्मा , सचिनशर्मा, धनञ्जयमिश्रः , डॉ.श्वेता बरनवालः , डॉ. स्तुतिः गोस्वामी , विमलेश मिश्रः च उपस्थिताः सन्ति । सम्पूर्णवर्गे ये जनाः प्रशिक्षणं प्राप्नुवन्ति ते आहत्य ५२ जनाः सन्ति। २७ पुरुषाः २५ महिलाः च एते सर्वेऽपि इतः प्रशिक्षणं प्राप्य अन्यान् छात्रान् पाठयिष्यन्ति।

संस्कृतम् अस्माकं जीवनम् अस्ति सर्वाः भाषाः संस्कृतात् एव समुद्भूताः सन्ति - "प्रान्ताध्यक्षा श्रीमतीजानकीत्रिपाठी

वार्ताहरः-कुलदीपमैन्दोला। उत्तराखण्डं।

महादेवगिरिशिवमन्दिरे सम्भाषणशिबिरस्य अभवत् समाप्तिः

उत्तराखण्डस्य नैनीतालजनपदे हल्द्वान्यां नवाबीमार्गे महादेवगिरिशिवमन्दिरे १० दिवसीयस्य संस्कृतसम्भाषणशिबिरस्य समाप्तिः अभवत् । दीपप्रज्वलनेन कार्यक्रमस्य आरम्भः अभवत् । कार्यक्रमे छात्रद्वयं शिविरस्य स्वस्य अनुभवं प्रस्तुतवन्तौ। प्रीतिः अभिनयगीतं गीतवती। प्रान्तसहमंत्री डॉ. चन्द्रप्रकाश उप्रेती महोदयः मुख्यवक्तारूपेण सर्वान् सम्बोधितवान् सः प्रोक्तवान् यत् वयं यदि प्रतिदिनं संस्कृतेन वदामः तु समाजः अपि संस्कृतेन सम्भाषणं कर्तुं शक्नोति । अतः अस्माभिः समाजे अपि संस्कृतेन सम्भाषणं करणीयं । श्रीमहादेवगिरिसंस्कृतमहाविद्यालयस्य प्राचार्यः डॉ नवीनजोशी महोदयः सर्वान् प्रेरितवान् आशीर्वादं च दत्तवान्। संस्कृतभारत्याः प्रान्ताध्यक्षा

श्रीमती जानकी त्रिपाठी महोदया अध्यक्षीयभाषणं कृतवती तया प्रोक्तं यत् संस्कृतम् अस्माकं जीवनम् अस्ति सर्वाः भाषाः संस्कृतात् एव समुद्भूताः सन्ति । शिबिरशिक्षकः डॉ. कैलाशचन्द्रसनवालमहोदयेन सर्वेषां धन्यवादज्ञापनं कृतम्। कार्यक्रमस्य कुशलसञ्चालनं जनपदसम्पर्कप्रमुखः डॉ. हेमन्तजोशी महोदयः कृतवान्। कार्यक्रमे शिबिरस्य छात्राः अन्ये च गणमान्यजनाः उपस्थिताः आसन्।

अलङ्कारशास्त्रविमर्शः" इति विषयिका राष्ट्रीयकार्यशालायाः समापनं जातम्

डॉ.दिनेश चौबे, उज्जयिनी

उज्जयिनीस्थमहर्षिपाणिनि संस्कृतवैदिकविश्वविद्यालयस्य विशिष्टसंस्कृतविभागेनायोजिताष्ट दिवसीया "अलङ्कारशास्त्रविमर्शः" इति विषयिका राष्ट्रीयकार्यशालायाः समापनं 15-03-2024 तमे दिनाङ्के पूर्वाह्ने 11:00 वादने सञ्जातम् । आदौ दीपप्रज्वलन - वैदिकमंगलाचरण - कुलगानञ्च अभवत् । मुख्यातिथिरुपेण समागतः कालिदाससंस्कृत- अकादमी, इत्यस्य निदेशकः डॉ.गोविन्दगन्धेमहोदयः उक्तवान् यत् काव्यगतसौन्दर्यवृद्धिकारकमेव अलङ्कारः कथ्यते । वस्तुतः वर्णनशैली एव अलङ्कारः भवति । यतोहि अनेन अलङ्कार संख्यायां वृद्धिरपि भवति । एवमेव हि अलङ्कारशास्त्रस्य विभिन्नविषयानामध्ययनस्य आवश्यकता विद्यते। शास्त्रचिन्तनेनैव शास्त्रसंरक्षणं भवितुं शक्यते। सारस्वतातिथिरुपेण समागता डॉ. वन्दनात्रिपाठीमहोदया सेवानिवृत्ता, आचार्या , शासकीय कन्यामहाविद्यालयः , उज्जयिनी अनयापि कथितं यत् शब्दार्थयुक्त्या

, प्रभावी, रोचकतापूर्ण, काव्यशोभा वर्णनमेवावलङ्कारः । सभाध्यक्षीयोद्बोधने मान्यः कुलपतिः प्रो.विजयकुमारसीजी वर्यः उक्तवान् यत् भारतीयकाव्यशास्त्रस्य तात्पर्यं सस्कृतकाव्यशास्त्रमेवास्ति ।अन्यभारतीयभाषासु संस्कृतस्य मूलसिद्धान्तमेव स्वीकृतमस्ति। विभिन्नैः सम्प्रदायसंस्थापकाचार्यैः भारतीयसंस्कृतकाव्य-साहित्यस्य विभिन्नावयवव्याख्या कृतास्ति । कार्यक्रमस्य संयोजिका डॉ.पूजा उपाध्यायामहोदयया प्रतिवेदनपत्रं प्रस्तुतम्। सञ्चालनम् आभारञ्च सुश्रीपूजागौर कृतवती।

संपादकीयम्
राहुलगान्धीन : मूर्खता

राहुलगान्धी स्वस्य राजनैतिकजीवने कदापि गम्भीरः, परिपक्वः, बुद्धिमान् च नेता इति प्रतिबिम्बं निर्मातुं न प्रयतितवान्, ये तस्य कृते भाषणं लिखन्ति, ते अपि अपरिपक्वाः जनाः सन्ति। तुष्टीकरणस्य, भेदभावस्य च राजनीतिं आरभ्य पुनः एकवारं सिद्धं कृतवान् यत् सः स्वस्य एव करोति त्रुटयः कदापि तस्मात् पाठं न शिक्षन्तु। अस्मिन् समये सः प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदीं सम्बोधितवान् आक्रमणं कर्तुं उक्तं यत् हिन्दुधर्मे शक्तिशब्दः अस्ति तथा च

हेरम्ब कमल ब्रह्मचारी

वयं तस्य विरुद्धं एव युद्धं कुर्मः। नरेन्द्रमोदिना सह राजनीतिप्रतिस्पर्धा सः सम्यकरुपेण करोति,अस्यां कोऽपि न संशयः। आक्रामकतयाः सह राजनैतिकप्रतिस्पर्धा कुर्वन्, परन्तु अवगमनेन तेषां शक्त्या स्पर्धा कठिना भवति। हिन्दुधर्मे शक्तिशब्दः अस्ति इति वक्तुं किम् आवश्यकता आसीत्.... किन्तु तस्य हिन्दुधर्मस्य उल्लेखस्य आवश्यकता किमर्थम् आसीत् ? यदि सः शिवभक्तः अस्ति, हिन्दुधर्मस्य शास्त्राणि पठितवान् इति दावान् करोति । यदि ते अध्ययनं कृतवन्तः तर्हि ते एतादृशं सरलं वस्तु जानन्ति अवश्यं ज्ञातव्यं यत् हिन्दुधर्मे शक्तिः किं मान्यतां महत्त्वं च अस्ति ? तेषां शक्तिः हिन्दुधर्मस्य शक्तिः च कथं भेदः कर्तव्यः इति ज्ञातव्यम्। प्रधानमन्त्री मोदी तस्य कृते राहुलगान्धी इत्ये आलोचनां कुर्वन्ति न आश्चर्यम् तस्य अनावश्यकवक्तव्यस्य कृते तं लक्ष्यं कृतवान्। लक्ष्यं सम्यक् लक्ष्यं मारयतु, एतेन सिद्धं भवति यत् इदानीं राहुलगान्धिनः स्पष्टीकरणेन सह अन्ये काङ्ग्रेसनेतारः अपि एतत् व्याख्यातुं प्रयतन्ते स्म । एतावता प्रकारा शक्तिः इति उक्तं यत् ते वदन्ति न एतत्, तत् नीचम् आसीत् । एतत् कार्यं न करिष्यति, यतः राजनैतिकम् युद्धे हिन्दुधर्मस्य सामर्थ्यस्य उल्लेखस्य किमपि औचित्यम् अस्ति वा ? यदि सः तत् उचितं मन्यते तर्हि सः शक्नोति वा सम्प्रदायोपमां तथैव प्रयुज्य, तस्य राजनैतिके किं भवन्तः प्रतिद्वन्द्वीनां उपरि आक्रमणं कर्तुं साहसं दर्शयिष्यन्ति ? एतत् प्रथमवारं न भवति यदा राहुलगान्धी नरेन्द्रमोदीं लक्ष्यं कर्तुं अर्थार्थस्य प्रयोगं कृतवान् हानिकारकवक्तव्यं दत्त्वा काङ्ग्रेसस्य राजनीतिकक्षतिं कुर्वन्तु। एतत् राहुलगान्धी सुष्ठु ज्ञास्यति स्म कि यदा सः 'चौकीदार चोर है' इति नारा उत्थापितवान्, भाजपा कथं सः स्वपक्षे तस्य उपयोगं कृतवान् आसीत्। तथैव ते इदमपि स्मर्तव्यं यत् सर्जिकलप्रहारानन्तरं। कथं रक्तदलाली-वक्तव्यस्य काङ्ग्रेस-पक्षे महत् क्षतिः अभवत् । भारत जोडो न्याययात्रायां हिन्दुधर्मस्य शक्तिविषये गान्धिनः कथनम् समापनस्य अवसरे दत्तः। एवं कृत्वा सः अपि तस्यैव अवसरस्य उपयोगं कृतवान् अस्या यात्रायाः स्थाने तस्य वचनं चर्चा भवतु इति कृतवान्। इदमस्ति दृश्यते यत् राहुलगान्धिः प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी तथा च तस्य सर्वकार-विषये दिने दिने अधिकं मुखरः भवति, परन्तु सः शब्दचयनस्य विषये गम्भीरः न दृश्यते। अत एव सः एवम् अस्ति सः कस्यापि चर्चायाः निर्माणं कर्तुं न शक्नोति यत् देशस्य जनानां ध्यानं आकर्षयितुं शक्नोति।
तेषां प्रति आकृष्टः भवितुम् अर्हति।

साप्ताहिक-संस्कृत-समाचारपत्रम्
अक्षरवाणी

स्वामी, मुद्रक एवं प्रकाशक हेरम्ब कमल ब्रह्मचारी द्वारा अलख आफ्सेट प्रिंटर्स, नियर संगत स्कूल, ब्राह्मणटोली, जिला मुजफ्फरपुर से छपवाकर संस्कृत साप्ताहिक, कार्यालय - चतुर्भुज मंदिर परिसर, चतुर्भुज स्थान, जिला मुजफ्फरपुर, बिहार से प्रकाशित।
संपादक - हेरम्ब कमल ब्रह्मचारी
मोबाइल - 9334967167
Email - aksharvanisanskritnewspaper@gmail.com
R.N.I NO. , BIHSAN/2017/75649
Website - akhsarvanisanskrit.blogspot.com

पाठकीयः

अस्य समाचार पत्रस्य सम्बन्धे भवतः विचारः मार्गदर्शनश्च प्रार्थनीयः। निम्नलिखित दूरभाष संख्यायां पत्र संकेते वा आत्मनः विचारः प्रेषयतु। यदि भवतः संस्कृत भाषायां काचिदपि रचना वर्त्तते तस्य विज्ञापनं अपि समाचारपत्र माध्यमेन भविष्यति। संस्कृत भाषायाः विकासार्थ प्राचारार्थ च भवतः सहयोगः प्रार्थनीयः।
सम्पादक : 9334967167, 8092169216

शिक्षां सुलभं कर्तुं उपक्रमः

सांस्कृतिकदृष्ट्या भारतं प्राचीनकालात् एव विविधतायुक्तः देशः अस्ति । शताब्दशः भिन्नक्षेत्रेषु भिन्नाः भाषाः प्रचलिताः सन्ति । बहुभाषिकः देशः इति कारणतः अस्माकं भाषाणां, बोलीनां च समृद्धः सङ्ग्रहः अस्ति । विभिन्नेषु क्षेत्रेषु भिन्नाः भाषाः प्रयुक्ताः अपि अस्मान् एकत्र बध्नाति, एकीकृत्य च स्थापयति । बहुभाषिकत्वस्य एतत् विशेषता देशे सर्वत्र ज्ञानस्य प्रसारणे अपि महत्त्वपूर्णां भूमिकां निर्वहति । अद्यैव अस्माकं सर्वकारेण कार्यान्वितायां राष्ट्रियशिक्षानीति-2020 मध्ये भारतस्य बहुभाषिकस्वभावः अस्माकं महान् आधारः अस्ति, सामाजिक-सांस्कृतिक-आर्थिक-शैक्षिकयोः कृते तस्य सम्यक् उपयोगस्य आवश्यकता वर्तते इति विचारे बहु बलं दत्तम् आसीत् राष्ट्रस्य विकासः। नीतिः प्रत्येकस्मिन् स्तरे बहुभाषिकतायाः प्रचारं कर्तुं अनुशंसति, येन छात्राणां स्वभाषायाम् अध्ययनस्य अवसरः भवति।उच्चारणं परिचयस्य अवगमनस्य च कुञ्जीरूपेण कार्यं करिष्यति। एतेषाम् अक्षराणां एकस्य वा अधिकस्य वा समुच्चयस्य संयोजनेन निर्मितानाम् वाक्यानाम् अर्थानां विषये अपि बालकानां परिचयं करिष्यति ।

सामान्यतया बालकानां प्राथमिकशिक्षा तेषां स्थानीयभाषायाः आरम्भः भवति । विद्यालयं गत्वा ते स्वभाषा, बोली वा राज्यविशेषस्य प्रमुखं वा अध्ययनं कुर्वन्तु। भाषायां अध्ययनं कर्तव्यं भवति। एतादृशे सति तेषाम् आरम्भे एव समस्यानां सामना कर्तव्यः भवति । यदि बालकाः विद्यालये एव स्वमातृभाषायाम् अवगन्तुं सुविधां प्राप्नुवन्ति तर्हि तेषां मूलभूतविषयाणाम् अवगमनम् अधिकं वर्धते। एते प्राइमर् बालकानां शिक्षायां विशेषतः ग्राम्यक्षेत्रेषु अत्यन्तम् उपयोगिनो सिद्धाः भविष्यन्ति। प्राइमरः शिक्षाक्षेत्रे महत् परिवर्तनप्रदम् सोपानं भवितुम् अर्हति। अनेन तेभ्यः मातृभाषायां, स्थानीयभाषायां च शिक्षायाः उपलब्धिः भविष्यति । एतेन बालकेषु गहनबोधः विकसितः भविष्यति तथा च आजीवनं शिक्षणं स्थापयितुं क्षमता अपि विकसिता भविष्यति। देशीय संस्कृतिः सर्वासु भारतीयभाषासु शिक्षणसामग्री। अस्य उपलब्धता बहुभाषिकसंस्कृतेः प्रवर्धनं करिष्यति तथा च 'विकसितभारतस्य' निर्माणे उत्तमं योगदानं दातुं समर्थः भविष्यति। केन्द्रीयशिक्षामन्त्रालयेन प्राथमिकशिक्षास्तरस्य एव छात्राणां कृते स्थानीयभाषायां मातृभाषायां च शिक्षणसामग्रीप्रदानस्य, अध्ययनस्य अवसरस्य च उद्देश्यं कृत्वा एषः प्रयासः कृतः। स्थानीयभाषाणां 52 प्राइमर्-पत्राणि सज्जीकृतानि सन्ति येन बालकाः स्वभाषायाः प्रारम्भिकज्ञानं प्राप्त्वा विद्यालयशिक्षायां समानगत्या स्वज्ञानस्य विस्तारं कर्तुं शक्नुवन्ति। स्थानीयभाषासु पठनसामग्रीरूपेण परिकल्पितानाम् एतेषां प्राइमराणां उद्देश्यं न केवलं बालकानां पठनलेखनयोः भाषाप्रवीणतां प्रदातुम् अपितु तेषु सृजनशीलतां समीक्षात्मकचिन्तनं च पोषयितुं भवति। सम्प्रति 17 राज्यानां 52 स्थानीयभाषासु एते प्राइमर् निर्मिताः सन्ति । आदिवासीजनजातीनां मनसि कृत्वा तेषां समाजस्य भाषाः अपि समाविष्टाः सन्ति । एषा उपक्रमः बालकानां विषये रुचिं स्पष्टतां च वर्धयिष्यति। एतत् बालकानां ज्ञानवर्धनस्य अपि च तेषां सर्वतोमुखविकासस्य क्रीडापरिवर्तकं सिद्धं भविष्यति। अपि च 2047 तमवर्षपर्यन्तं विकसितभारतस्य निर्माणं कृत्वा अस्माकं देशस्य उज्ज्वलभविष्यस्य स्वरूपं निर्मातुं दृढम् आधारं स्थापयितुं मोदी इत्यस्य गारण्टीं पूर्णं कर्तुं ऐतिहासिकं सोपानम्। एते प्राइमर् विशेषतया तेषां बालकानां कृते लाभप्रदाः भविष्यन्ति येषां ज्ञानं प्राप्तुं भिन्नाः भाषाः गन्तव्याः सन्ति। कस्यापि भाषायाः शिक्षिकाणां कृते एतत् प्राइमरम् वर्णमालायाः अक्षरैः प्रतीकैः च सह तेषां सम्बन्धः अपि वर्धते । ओडिशा प्राइमर सज्जीकर्तुम् षट् भाषाः अथवा बोली चयनिताः सन्ति। एतेषु गडबा, जुआङ्ग, कुई, किसान, सन्तली,ओडिया, सौरा च अन्तर्भवन्ति। अस्मात् अष्टसु भाषासु प्राइमर् निर्मिताः सन्ति, यस्मिन् असमिया, बोडो, देवरी, डिमासा, हामर, कार्बी, मिसिंग, तिवा स्थान प्राप्ताः सन्ति। अनल, मणिपुरस्य षट् भाषा कबुई (रोंगमाई), लिआंगमाई, मणिपुरी,माओ, तङ्खुल् च चयनं कृतवन्तौ। नागालैण्डस्य पञ्च भाषाः - अङ्गामी,एओ, खेजा, लोथा, सुमि च निर्मिताः प्राइमर् सन्ति। भूटिया, लेपचा, सिक्किमस्य लिम्बू, नेपाली, राई , शेरपा , तमाङ्ग च सहित सप्तभाषाणां कृते प्राइमर् निर्मिताः सन्ति । आन्ध्रप्रदेशस्य जातपा, कोण्डा, कोया अपितु अरुणाचलप्रदेशस्य मिशमी नयिशी, तांग्सा, वांगचो एतदतिरिच्य झारखण्डस्य... खरिया, कुरुख, मुण्डरी च सह कर्नाटकस्य कोडवे तुलौ च प्राइमरः निर्मिताः सन्ति। छत्तीसगढ़ के हल्बी,हिमाचलस्य किन्नौरी, मध्यप्रदेशस्य कीकोकू। महाराष्ट्रस्य खानदेशी, मेघालयस्य गारो, मिजोरमस्य मिजो, त्रिपुरायाः मोघः, बङ्गालस्य सन्तली बङ्गलाभाषासु च प्राइमर् निर्मिताः सन्ति।

शिक्षा केवलम् उपाधिप्राप्तेः व्यवस्था एव नास्ति, अपितु तस्याः उद्देश्यं चरित्रनिर्माणं राष्ट्रनिर्माणं च भवति । एतस्य उद्देश्यस्य प्राप्त्यर्थं राष्ट्रियशिक्षानीतिः निर्मितः अस्ति । अद्यत्वेऽपि देशे प्रायः 17 कोटिः बालकाः सामाजिक-आर्थिक-भाषासम्बद्धकारणात् पारम्परिकरीत्या विद्यालयशिक्षां प्राप्तुं न शक्नुवन्ति । एतासां समस्यानां समाधानं राष्ट्रियशिक्षानीतौ अन्वेष्टुं प्रयत्नः कृतः अस्ति । शिक्षामन्त्रालयेन पूर्वमेव प्राइमर्-माध्यमेन ज्ञानमार्गे भाषासम्बद्धानि कष्टानि दूरीकर्तुं एतादृशानि बहवः पदानि स्वीकृतानि सन्ति, येषां साहाय्येन बालकाः शिक्षां ज्ञानं च प्राप्तुं शक्नुवन्ति येषां बालकानां दृष्टिः, वाक्, श्रवणशक्तिः च नास्ति, तेषां कृते ई-वाणिज्यरूपेण एकां पुस्तिकां सर्वकारेण प्रारब्धम्। प्रिया - सुगम्यता इति एषा पुस्तिका बालकानां कृते अतीव लाभप्रदा सिद्धा भवति। सर्वकारः नीतिं निर्माति, परन्तु सर्वाधिकं महत्त्वपूर्णं तत् नीतिं प्रभावीरूपेण कार्यान्वितुं।राष्ट्रियशिक्षानीतिं स्वीकृत्य शतप्रतिशतं कार्यान्वितुम् अस्माकं सर्वकारस्य प्राथमिकता अस्ति। अस्माकम् उद्देश्यं बालकानां मूलभूतसाक्षरता सुदृढां कर्तुं वर्तते येन वयं विकसितभारतस्य कृते महतज्ज्ञानवत्यः वंशपरंपराः निर्मातुं शक्नुमः।

(लेखकः केन्द्रीयशिक्षा-कौशल-विकास-उद्यम-मन्त्री अस्ति)

कल्पनाशक्तेः सृजनात्मकः प्रयोगः

कल्पना तादृशी शक्तिः अस्ति, यस्याः आधारेण व्यक्तिः इष्टसृष्टिं सृजति, इष्टसफलतां च प्राप्तुं शक्नोति, परन्तु प्रायः वयं तस्याः शक्तितः अनभिज्ञाः एव तिष्ठामः, एतस्याः स्वाभाविकक्षमतायाः सम्यक् उपयोगं कर्तुं असमर्थाः भवेम यदि वयं कल्पनाशक्तिसम्बद्धानां मूलभूतसूचनानाम् विषये अवगताः भवेम, तस्याः सम्यक् उपयोगम् आरभामः तर्हि जीवनम् अधिकं सुखदं, सफलम्, आनन्ददायकं च कर्तुं शक्नुमः। मानसिकक्षमतानां मध्ये कल्पना एका विशेषा शक्तिः अस्ति, यस्याः माध्यमेन वयं कल्पितप्रतिमानां एकप्रकारेण उपयोगं कुर्मः । अस्माकं पूर्वानुभवस्य आधारेण किमपि नूतनं, यत् पूर्वं कदापि नासीत्, तत् निर्मातुं साहाय्यं करोति । एवं कल्पना पूर्वानुभवानाम् आधारेण मानसिकप्रक्रिया अस्ति । एतत् विना कल्पना ठोसरूपं ग्रहीतुं न शक्नोति स्म। कल्पनायाम् एकं पृष्ठं वा अस्तित्वं वा आवश्यकम्। पूर्वानुभवाः कल्पनायाः आधाररूपेण समर्थनं ददति। एवं कल्पना दूरस्थस्य अथवा अद्यापि अमूर्तवस्तूनाम् सम्बन्धस्य चिन्तनम् अस्ति, यत् वयम् अस्माकं दृढनिश्चयस्य, प्रयत्नस्य च आधारेण साक्षात्करोमः कल्पनाद्वारा वयं कस्यापि अमूर्तविचारस्य वा वस्तुनः कल्पनां वा मानसिकरूपेण वा कल्पयामः, तस्य प्रतिबिम्बं मनसि स्थापयामः, ततः अस्मिन् दिशि प्रयत्नाः आरभ्यन्ते। कल्पना बुद्ध्या क्रमबद्धा भवति, इच्छाशक्तिद्वारा तस्याः आकारः दीयते। अस्मिन् भावाः इन्धनरूपेण कार्यं कुर्वन्ति, अन्तर्ज्ञानं तु अस्मिन् सम्बद्धेषु शीघ्रनिर्णयेषु सहायकं भवति । एवं कल्पना एव व्यक्तेः योजनाशक्तिः, यस्याः माध्यमेन वयं स्वजीवनस्य भव्यतमं रूपं निर्मामः । अतः कल्पना एव उत्तमः माध्यमः स्वस्य सृष्टेः निर्माणार्थम् । व्यावहारिकभाषायां स्वप्नदर्शनम् अपि वक्तुं शक्यते, यत् जीवनस्य कस्मात् अपि क्षेत्रात् भवितुम् अर्हति । स्वप्नदर्शनः एव कल्पनासीढ्यारोहणेन परिश्रमेण च स्वलक्ष्यं प्राप्तुं शक्नोति । लक्ष्यानुसारं प्रयत्नानाम् दिशानिर्णयः केवलं कल्पनायाः कार्यम् एव। योजनायाः मसौदां निर्मातुं कल्पना साहाय्यं करोति । भविष्यदृष्टिकोणं तस्मिन् निहितं तिष्ठति। ः मनुष्यस्य मनोविज्ञानं कम्पयितुं तस्य जीवनं सम्यक् दिशि चालयितुं कल्पनाद्वारा एव सम्भवति। एवं कल्पना जीवनस्य सर्वेषु क्षेत्रेषु लक्ष्यनिर्धारणस्य, कार्ये पूर्णतया एकाग्रतायाः, मनःसन्तोषस्य च मार्गं प्रशस्तं करोति । कल्पनया कुत्रापि गत्वा किमपि कर्तुं शक्नोषि । यथार्थस्य जगतः सीमाः सन्ति, परन्तु कल्पनालोकस्य न। अत एव उक्तं यत् यत्र सूर्यः न गन्तुं शक्नोति तत्र कविः गन्तुं शक्नोति। वस्तुतः कल्पनाद्वारा वयं तान् लोकान् प्राप्नुमः ये कदापि कुत्रापि नासन्। कल्पनां विना वयं कुत्रापि गन्तुं न शक्नुमः। कश्चन सम्यक् उक्तवान् यत् अद्य यत् सिद्धं तत् मूर्तम् अस्ति, कदाचित् केवलं कल्पना एव आसीत्।एवं प्रकारेण कल्पनाद्वारा अस्माकं भविष्यस्य जीवनस्य दर्शनं प्राप्नुमः। कश्चन व्यक्तिः कल्पनायाः आधारेण भविष्यजीवनस्य रणनीतिं सज्जीकृत्य व्यवहारे स्थापयति । कल्पनया बौद्धिकं तीक्ष्णता वर्धते, ज्ञानप्राप्तिः च वर्धते । चिन्तन-तर्कयोः कल्पना-प्रचुरता समस्यानां समाधानं कर्तुं साहाय्यं करोति । • कल्पनाशक्तिं प्रयुज्य व्यक्तिः स्वस्य रुचिं परिष्कृत्य वा सुधारयति वा। अस्य आधारेण कल्पना निराशा-दुःख-आदिभ्यः मुक्तिं प्राप्तुं साहाय्यं करोति तथा च जीवनं अधिकं सुखी, उन्नतं, सुन्दरं च भवति, परन्तु यदि भावनाः नकारात्मकाः सन्ति तर्हि कल्पनाद्वारा मनसि बहुविधाः संशयाः, आवेगाः, तनावाः च उत्पद्यन्ते। अतः सकारात्मकरूपेण कल्पना सृष्टेः आधारः भवति चेदपि नकारात्मकरूपेण दुर्विचारितसंज्ञारूपं गृहीत्वा जीवनं नरकवत् कर्तुं शक्नोति। जीवने अधिकांशः भयः काल्पनिकः इति मन्यते, येषां तृतीयभागः वस्तुतः न भवति । अतः नकारात्मककल्पनायाः नियन्त्रणम् अत्यावश्यकं भवति । जीवने कल्पनायाः महत्त्वं विचार्य यथाशक्ति तस्याः विकासाय प्रयत्नाः करणीयाः । कल्पनाशक्तिं वर्धयितुं, जिज्ञासां निर्वाहयितुम् तथा च सर्वदा किमपि नूतनं कुर्वन् स्वरुचिं विस्तारयतु। एतेन सह कठिनं अध्ययनं कुर्वन्तु। नवीनपुस्तकानि कल्पनायाः गुप्तक्षमतां प्रज्वलितुं कार्यं कुर्वन्ति; नूतनानि विचाराणि निर्माय नूतनानि विमानयानानि ग्रहीतुं कल्पनायाः आधारः भवतु। अध्ययनेन सह दैनिकं लिखित्वा स्वविचारं प्रकटयन्तु। प्रतिदिनं नूतनाः कार्ययोजनाः निर्मायताम्, तान् कार्यान्वयितुं व्यावहारिककार्यक्रमाः निर्मायताम्। सुलभं लक्ष्यं स्थापयित्वा तत् साधयतु। वस्तूनि अवगन्तुं प्रयतस्व, कण्ठस्थं मा कुरुत। तर्कयतु । नूतनानाम्, अननुसन्धानमार्गाणां कृते सज्जाः भवन्तु, मुक्तमनसा धारयन्तु। भिन्नदृष्ट्या विषयान् पश्यन्तु। सृजनशीलजनैः सह किञ्चित् समयं यापयन्तु। कथाः कथयन्तु, स्वप्रतिभायाः विकासं च कुर्वन्तु। एतत्सर्वं कृत्वा ध्यानद्वारा मनः शिथिलं स्थापयितुं शिक्षन्तु। शान्तं स्थिरं च मनः कल्पनाविकासाय अतीव सहायकं भवति, अपितु अस्याः सन्तुलितचित्तस्य गर्भात् कल्पनायाः उड्डयनं स्वस्य शिखरं प्रति गच्छति मृतश्च पुनर्जातो जातश्च पुनर्मृतः। नानायोनिषहस्त्राणि मयोषितानि अर्थात् म्रियमाणोऽहं पुनर्जायमानोऽहं पुनः म्रियते इत्यर्थः। तथा मम आत्मा योनिसहस्राणि भक्षितवान् । महान् वैज्ञानिकस्य आइन्स्टाइनस्य वचनेषु ज्ञानात् कल्पनायाः महत्त्वम् अधिकं वर्तते; यतः ज्ञानं सीमितम् अस्ति। यत्र सर्वं जगत् कल्पनाव्याप्तेः अन्तः अस्ति। कल्पना एव सृष्टेः आरम्भः इति जार्ज बर्नार्ड शा सम्यक् उक्तवान् । यद् इच्छसि, कल्पयसि, यत् कल्पयसि, तत् त्वम् इच्छसि अन्ते च यत् इच्छसि तत् सृजसि। वस्तुतः कल्पना एव आत्मानः नेत्रम्। एतेन सह भवन्तः जीवनस्य उज्ज्वलं, सुवर्णं, विशालं च स्वप्नं पश्यन्ति, तदनुसारं भवतः जीवने भव्यं, दिव्यं, विशालं च सृष्टिः सृज्यते, जीवनं च सुखं प्रति गच्छति।

लेखकः-अविनाशकुमारः,बिहार-प्रदेशस्य संपादकः अस्ति